

Korsö

-Förslag till Uppsalas nya stadspark

Vi s i o n

I Uppsalas nya stadspark leds du på stråk över öppna ytor och på spänger genom skog och vass. Strota på stråket, gena till badet eller korsö korson...

Uppsala är en kommun som växer och behovet av en ny stadspark är stort. Med *Korsö* skapas en ny stadspark i Uppsalas norra delar som komplement till den befintliga Stadsträdgården i södra Uppsala. Det föreslagna området för stadsparken är markerat som "utvecklingsområde" i Uppsalas Översiktsplan. Enligt Uppsalas parkprogram (2002) ska områden där det är ont om parker åtgärdas och det är viktigt att befintlig parkmark tas tillvara och utvecklas. Det gällande parkområdet är ett sådant område där det saknas stadsdelspark och kvarterspark och avståndet till den befintliga Stadsträdgården är 1,8 km. Parkområdet befinner sig nu i utkanten av Uppsalas innerstad men i framtiden kommer parken att omges av både gamla och nya bostadsområden.

Gestaltningförslaget utgår från den splittrade platsens gemensamma tegelbrukshistoria där det skapas en sammanhållen och inbjudande park. Parken blir en av flera samlingspunkter längs med Fyrisån som leder genom Stadsträdgården, centrum och upp genom den nya Stadsparken. Området länkas samman genom ett huvudstråk, en korsö, över Fyrisån mellan Fyrishov och Seminarieområdet.

Vid gestaltningen av en stadspark bör det finnas plats för alla i staden, såväl unga som gamla. För de allra yngsta skapas rum närmast skolan, i skogen och vid Fyrishov. Ungdomarna kan röra sig längre ut i parken, till skaterampen, Fyrishovs bollplaner eller de små fikarum som finns. För pensionärer finns plats för både boule och bänkar att slå sig ner på.

Enligt Uppsalas parkprogram (2002) ska parkerna i större utsträckning än idag kunna användas som resurs för skolorna i närheten, både för fysiska aktiviteter och i pedagogiskt syfte. Kopplingen från skolan till Fyrishovs stora idrottsytor förstärks och underlättar för fysisk aktivitet ute. Ytegyms och spänger ut i naturen inspirerar till upptäcktsfärder och vistelse ute.

I parkprogrammet efterfrågas olika parkkaraktärer, från finpark till kulturhistorisk präglad park och skötselintensiv biotoppark. Denna park är tillräckligt stor att innehålla alla dessa olika karaktärer, från finpark i den gamla seminariedelen, kulturhistoriskt präglad park i de bevarade strukturerna och framlyftandet av tegelbrukshistorien samt biotoppark neråt Fyrisån.

Analys

Områdets gemensamma historia

Området har en gemensam tegelbrukshistoria som sträcker sig tillbaka till 1529 då Uppsala Gamla Tegelbruk finns omskrivet. I den närmsta omgivningen finns totalt fem tegelbruk dokumenterade, den senaste i bruk fram till 1960. Detta har präglat området och marken har använts som lertäkt som senare ofta fyllts igen som deponi.

Senare historia som Lärarseminariet från 1917 och platsen för Fyrishovs kallbadhus från 1857 och bassängbad från 1959 präglar också området starkt.

Områdets styrkor och svagheter

Platsens största svaghet för att skapa en sammanhållen park är att området är splittrat. Seminariet präglar den södra delen och Fyrishov den norra. Mellan dessa områden finns idag en stor parkering.

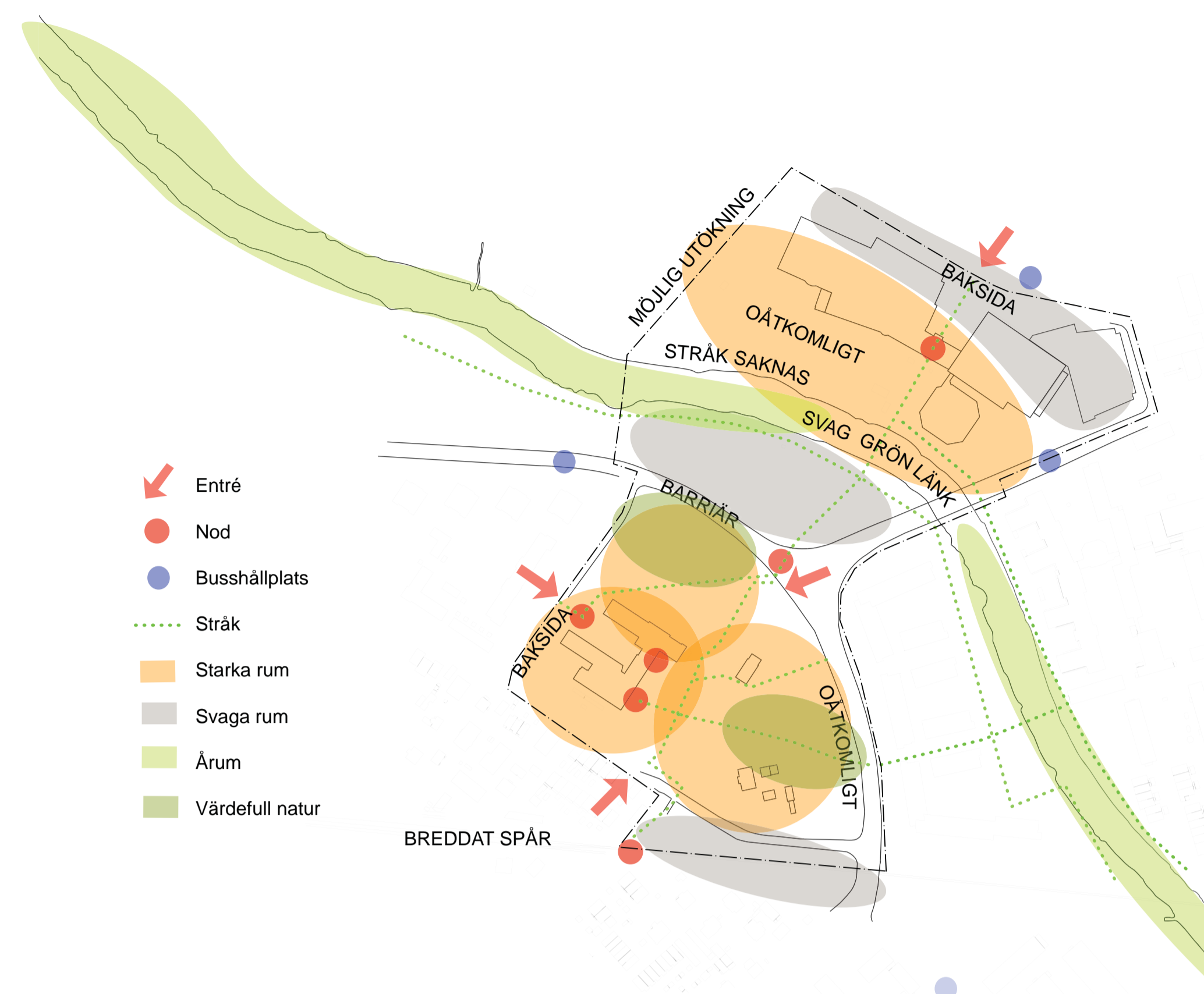
De olika rummen är oåtkomliga på grund av stängsel. Fyrishovs uterum är instängslat och det är svårt att hitta en entré i staketet till Seminarierädgården.

Uppsala har en stor möjlighet att förverkliga målet, att man ska kunna färdas från innerstaden till det omgivande landskapet i sammanhängande gröna stråk, i och med Fyrisån som rinner genom hela staden. På denna plats behöver årummet förstärkas.

På Seminariesidan finns värdefull natur att ta hänsyn till vid gestaltning av en ny park.

- Tegelbruk
- Lertäkt/lergrop
- Avrinningsdike
- Seminarie (invigdes 1917)
- Fyrishov simhall
- Årum

- ↘ Entré
- Nod
- Busshållplats
- Stråk
- Starka rum
- Svaga rum
- Årum
- Värdefull natur

- ↘ Stärka entré
- ↘ Ny entré
- ↘ Tillgängliggöra
- Utöka stråk
- Sammanhållen yta
- Stärka årummet
- Stärka värdefull natur

Program

Områdets framtid

Med den nya stadsparken skapas en plats som länkar öster och väster om ån, Svartbäcken och Luthagen samt det nya Librobäck. Strukturer för att stärka denna länk skapas.

Fyrishovs uterum öppnas för allmänheten och vid Seminarierädgården skapas nya rumsliga avgränsningar.

Årummet stärks genom ny växtlighet, förlängning av åstråket samt genom att en ny bro läggs till för att minska åns barriärverkan.

Den värdefulla naturen i seminarieområdet stärks genom bevarande och komplettering.

Den nya stadsparken ska vara en sammanhållen, dynamisk plats med en tydlig, flexibel stomme och med stadens offentliga rum och parkens aktiviteter och oaser som utgångspunkt. För att skapa en trygg park som är tillgänglig året om och dygnet runt dras stråk till och genom parken, ytor för aktiviteter skapas och platsen ges bättre belysning.

Koncept

Parkens dolda lager spelar huvudrollen i gestaltningen som utgår från platsens tre historiska lager i en modern tappning.

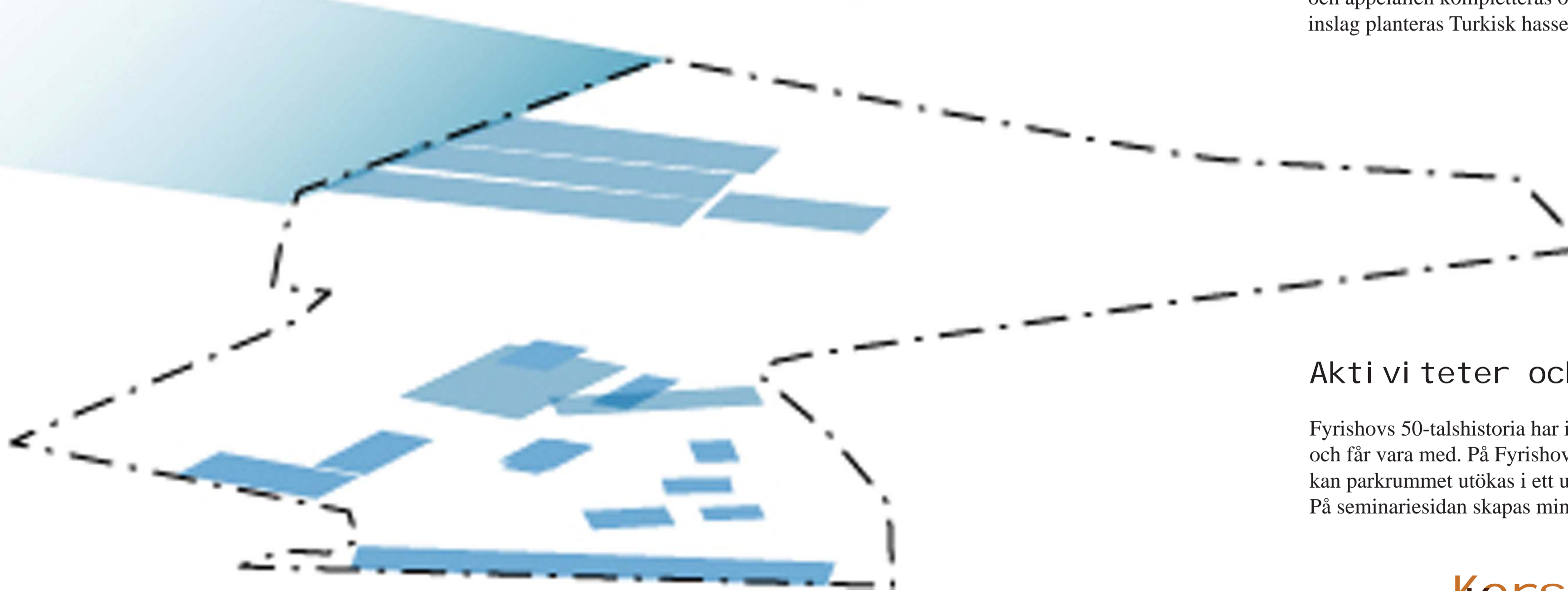
Stråk och Linjer

Stadens glömda tegelbrukshistoria lyfts fram och ger tyngd åt parken. Platsens tegelbrukshistoria (1529-1960) binder ihop parken i form av tegelstråk som korsar allt. Vi vill genom tydliga entréer och stråk tillgängliggöra det offentliga rummet i parken och skapa en demokratisk mötesplats. Huvudstråket, korson, är det bredaste huvudstråket som binder samman rummen och har plats för rörelse, aktivitet och sittplatser. Genvägar och upptäckarstigar skär genom parkens övriga strukturer.

Växter och struktur

I växtval har platsens historia som seminarierädgård (1917-) fångats upp. Genom en pedagogisk struktur förmedlas lätt kunskap om arter, färger, biologi och ekologi till alla. Skogsstrålar utgår från den befintliga granhäckens övriga exemplar av bl.a. äldre bokar, ekar och björkar vilka sparas ur och byggs vidare på i familjestråk. Olika typer av biotoper förstärks i gestaltningen, från torrbacke, lund, skog och äng, till våtmark, vassar, stränder och perennrabatter i upphöjda växtbäddar. Den gamla äppelrädgården och äppelallén kompletteras och förlängs över korson med nya äppelträd. Som ett nytt inslag planteras Turkisk hassel längs med huvudstråket och nya bäraplar inramar parken.

Aktivitet och rum

Fyrishovs 50-talshistoria har inspirerat till rejäla och tydliga aktivitetsytor där alla kan och får vara med. På Fyrishovssidan öppnar vi upp genom att ta bort staketet, i nordväst kan parkrummet utökas i ett utvecklat idrotts- camping och odlingsområde. På seminariesidan skapas mindre och större rum för aktivitet och vila.

Illustrationsplan

Fyri shov

Fyri shov öppnas upp för alla och de stora ytorna bevaras. Genom markterrasseringar skapas möjligheter att dela upp aktiviteter som att sola, sitta och sporta. En yta för mindre barn skapas närmast huset och en utebassäng placeras vid ån. I väster finns möjlighet att utöka området för idrott, camping och odling.

Årum

Längs med ån anläggs bryggor för fiske, sol och fika. Vi förlänger åstråket på den norra sidan och lägger till en bro över Fyrisån i parkens östra del. Utegyms placeras längs med åstråket.

Skogsstrålar

Med utgångspunkt i den befintliga granhäcken på seminariesidan gallrar vi ur och lyfter fram även andra arter som växer där. Äldre grupper av gran, ek, tall, bok, björk och hassel blir utgångspunkt till vidare strålar av samma släkte. Strålarna leder ner till ån och arterna skiftar efter ståndort. Varje skogsstråle har perennlådor med blommor i en färg för varje stråle. Närmast ån tar klippal, vass, liljor och iris över växtligheten.

Skog

Skogsytan som finns på platsen idag breddas. Detta förstärker möjligheter till lek, promenader, bygga koja och skapa egna, mindre rum. Genom skogen leder små upptäckarstigar och genvägar.

Korso

För att binda samman de olika delarna av parken och underlätta rörelse mellan rummen är den centrala delen i parken ett brett huvudstråk. Längs stråket är olika aktiviteter placerade, bland annat bouleplaner, en hundrastgård och plats för streetbasket.

Galleri

Den före detta rektorsvillan inrymmer nu ett konstgalleri och café.

Skolträdgård

Vid skolan skapas växtbäddar för varje klass att ha ansvar för. Där kan de anordna solrostävlingar och andra enklare trädgårdsaktiviteter. Växtbäddarna avses för lärande, övriga perennlådor står för utsmyckning.

Äppelträdgård

Äppelträdgården består av både gamla och nya äppelträd av olika sorter. I parkens utkant planterar vi en ny rad av Pelarapel, *Malus baccata 'Columnaris'*, som du med lätthet kan ta dig igenom. I utkanten av parken är vegetationen högre med höga marktäckare och prydnadsgräs, innanför åstråks slingan är gräset mer kortklippt.

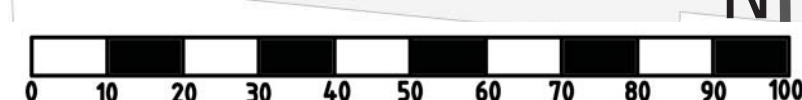
Äppelmusteri

I den gamla vaktmästarbostaden inryms nu ett äppelmusteri med försäljning och servering av trädgårdens frukt och grönt.

Skatepark

I den södra änden av huvudstråket anläggs en ny stor skatepark i en spännande miljö nära tågspåret och gångtunneln till Luthagen.

Skala 1:1000 A1

1 2 3 4 5 6

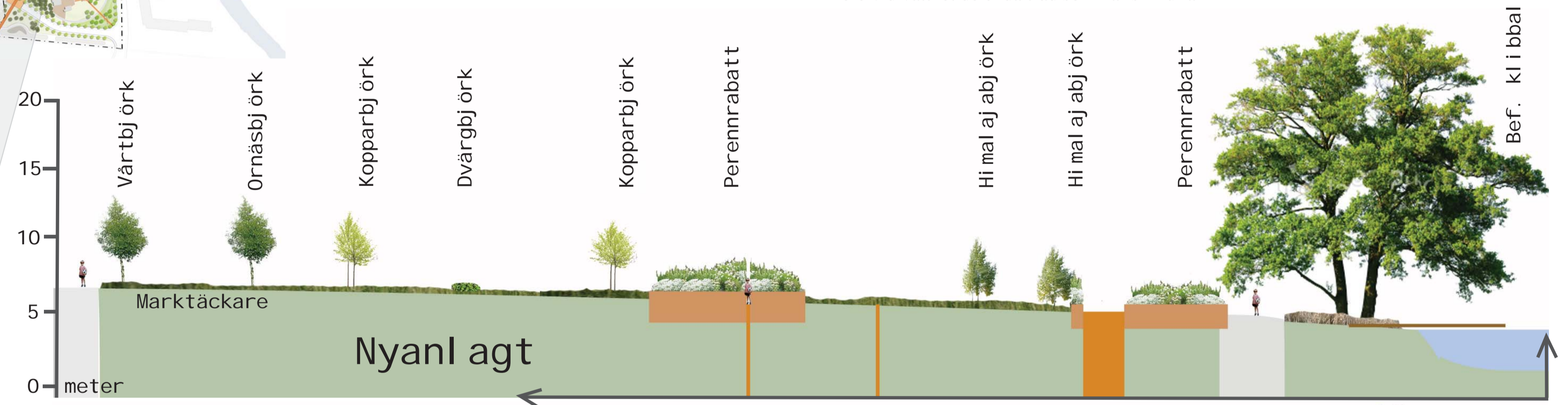

Planningsnitt och längdsektion 1

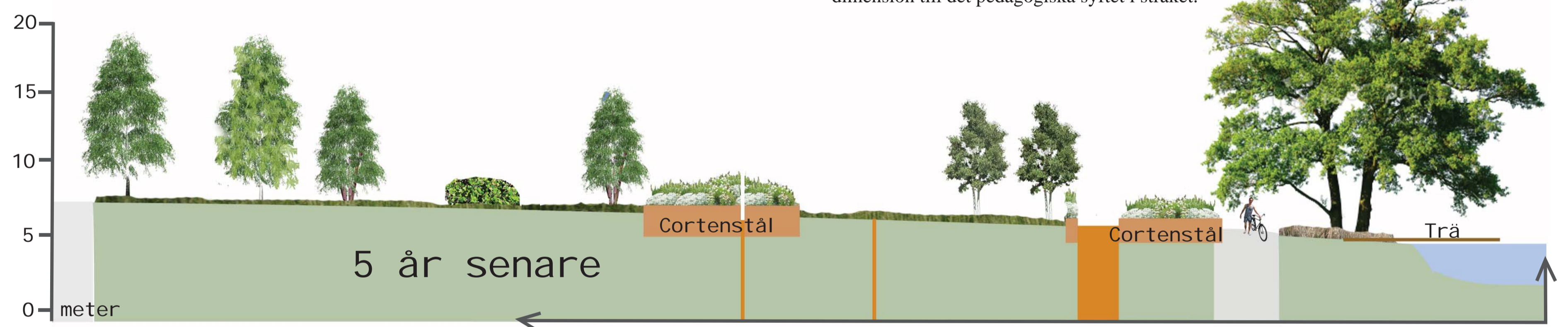
Björkstrålen

En av skogsstrålarna har sin utgångspunkt i befintliga äldre björkar vid seminariet. Olika arter av björkar planteras ner mot ån. Ornäsbjörken visar på spännande blad, kopparbjörken bjuder på lysande orangea stammar, dvärgbjörken visar på mångfald i sitt buskliga växtsätt och himalajabjörken lyser med sina vita stammar. I Björkstrålens perennlådor planteras olika vitblommande perenner. Björkstrålen är upphöjd 10 cm över den omgivande gräsytan. I strålen består markvegetationen av olika marktäckare och prydnadsgräs. Små genvägar och upptäckarstig korsar genom vegetationen.

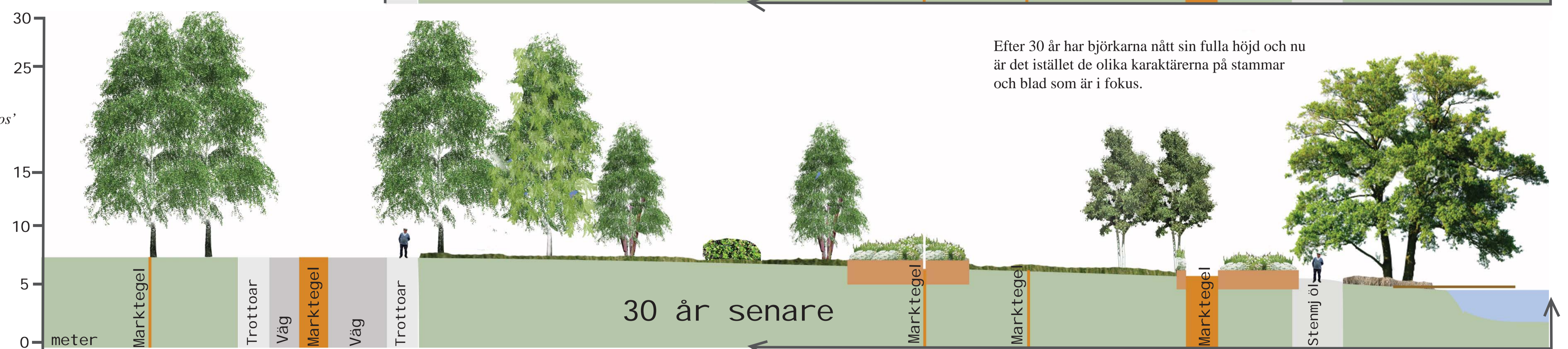
Vid nyplantering är ursprungsbjörkarna och alen nere vid vattnet de enda träd som har sin fulla

De olika åldrarna på träden ger en ytterligare dimension till det pedagogiska syftet i stråket.

Efter 30 år har björkarna nått sin fulla höjd och nu är det istället de olika karaktärerna på stammar och blad som är i fokus.

Växtstomme

- Träd:
 Bef. Björk
 Vårtbjörk – *Betula pendula*
 Ornäsbjörk – *Betula pendula 'Dalecarlica'*
 Kopparbjörk – *Betula albosinensis var. septentrionalis*
 Dvärgbjörk – *Betula nana*
 Himalaja björk – *Betula utilis var. jaquemontii 'Doorenbos'*
 Bef. Klibbal – *Alnus glutinosa*
- Perenner:
 Vit rudbeckia – *Echinacea purpurea 'Alba'*
 Vit axmalva – *Sidalcea candida*
 Vit luktpion – *Paeonia lactiflora 'Festiva Maxima'*
 Plymspirea – *Aruncus dioicus*
- Marktäckare:
 Myskmadra – *Galium odoratum*
 Vitsippa – *Anemone nemorosa*
 Vit vintergröna – *Vinca minor 'Gertrude Jekyll'*

Plannutsnitt och längdsektion 2

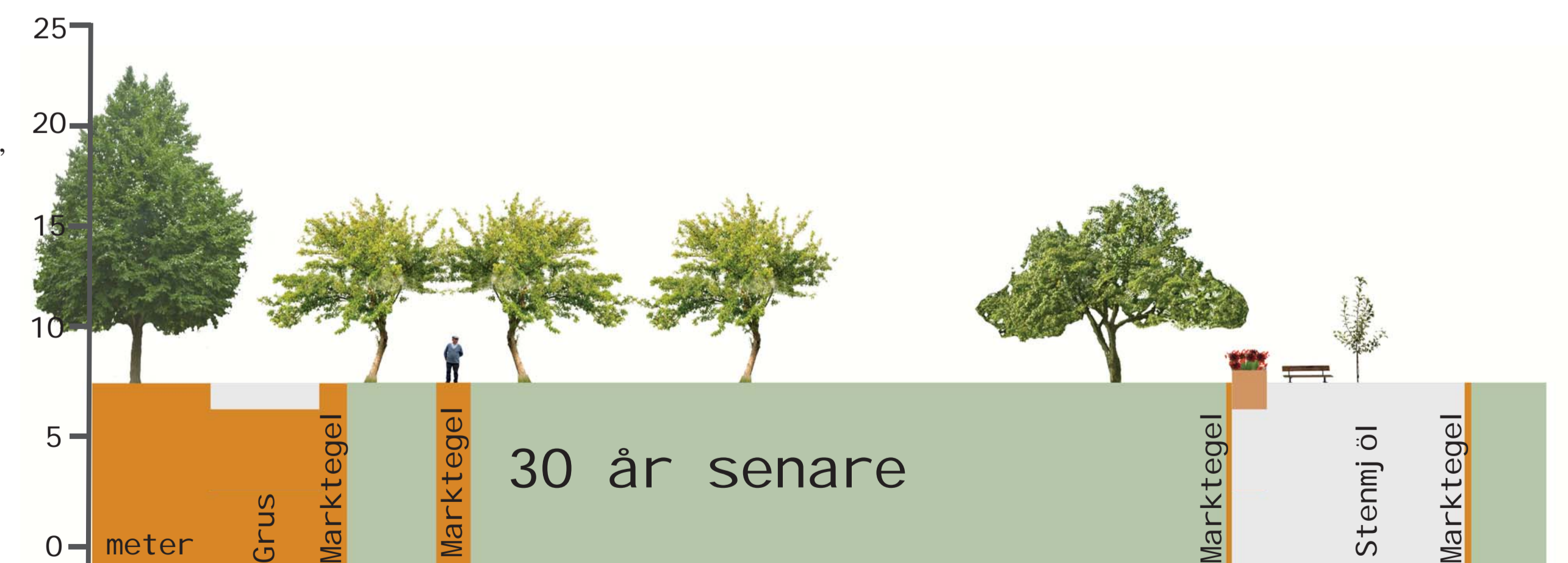
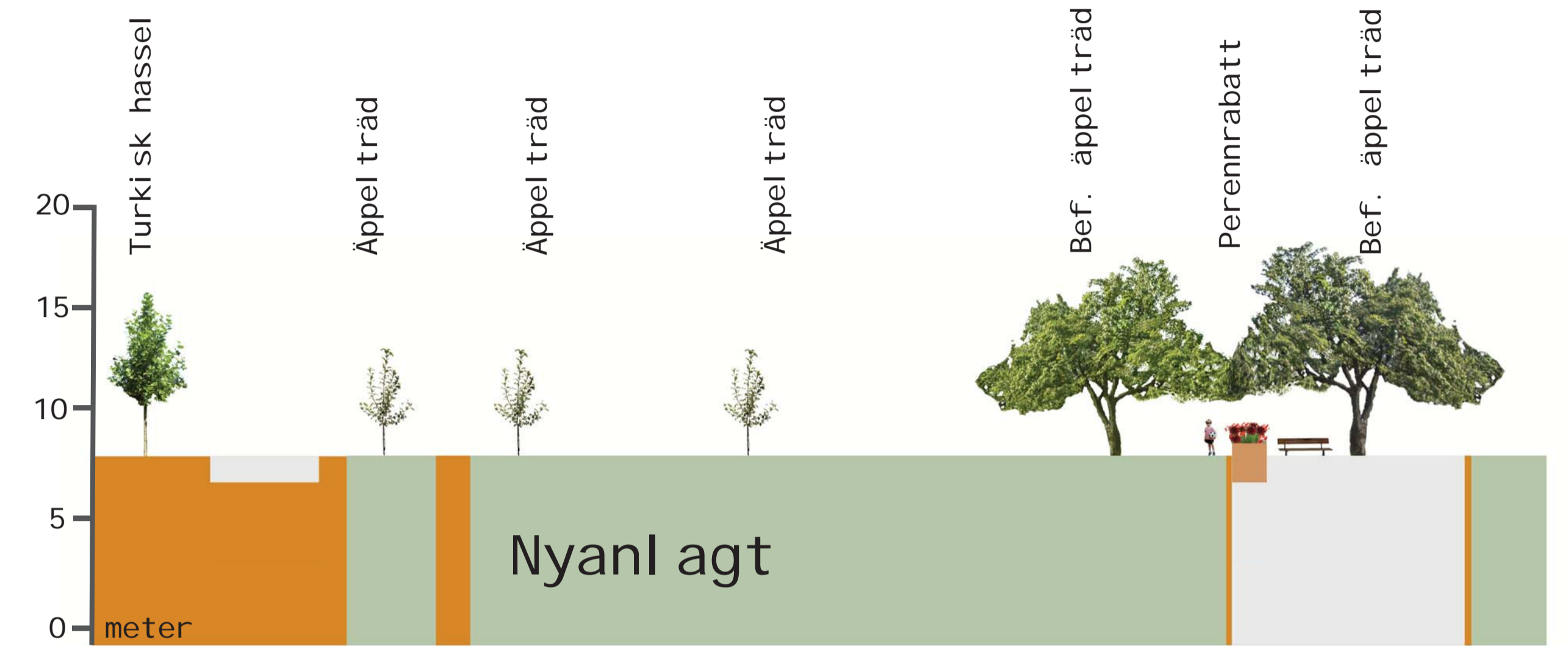
Skala 1: 200 A1
0 10 20

Korso och Äppelträdgården

Den befintliga äppelallén förlängs med nya äppelträd tvärs över korson. Nya äppelträd planteras även i äppelträdgården för att skapa en tätare karraktär. Befintliga exemplar av äppelträd sparas för att ge en variation i sorter och åldrar på träden. Äldre träd som sparats kan efter en tid behöva bytas ut mot nya (se träd till höger i längdsektion).

I äppelrummets perennlådor planteras prydnadsgräs blandat med perenner med olika blomningstid för att ge en ständigt blommande känsla.

Entré mot äppelträdgård mot öster. Välj det bredare stråket in mot äppelrummet och anslutande åstråk eller ta genvägen till skolan.

Växtstomme

Träd:
 Turkisk hassel – *Corylus colurna*
 Äpple – *Malus x Domestica* (olika sorter)
 Bef. Äpple – *Malus x Domestica* (olika sorter)

Perenner:
 Röd rudbeckia – *Echinacea purpurea* 'Art's Pride' (orange) (juli-sept)
 Blodtopp – *Sanguisorba officinalis* (juni – aug)

Lökväxter:
 Orange tulpan – *Tulipa orange* 'Princess'
 Röd tulpan – *Tulipa* 'Kings blood'
 Gul tulpan – *Tulipa* 'Sweetheart'

Marktäckare:
 Gräs
 Äng (med bl.a. Humleblomster – *Geum rivale*)